

ישראל ממוקמת במקום השישי בין מדינות ה-OECD בהגשות בקשות לפטנטים PCT של ממצאים ביחס לגודל האוכלוסייה

most.gov.il/Information/PostsSpokenman/Pages/pct.aspx

מחקר של מוסד שמואל נאמן בטכניון והמועצה הלאומית למו"פ שבמשרד המדע, הטכנולוגיה והחלל על מאפייני הפעילות בתחום ההמצאות בישראל מצא כי בשנת 2010 מוקמה ישראל במקום השישי בין מדינות ה-OECD בהגשת בקשות לפטנטים במסלול ה-PCT של ממצאים ביחס לגודל האוכלוסייה.

על פי הממצאים: 19.9 הגשות ל-100,000 נפש. ישראל נמצאת בדירוג מתחת לשוודיה, שווייץ, פינלנד, יפן, וגרמניה. נתון זה משקף ירידה של שני מקומות בדירוג היחסי בהשוואה לשנת 2007, אך עדיין מציב את ישראל במקום גבוה מאוד.

עוד עולה מהמחקר כי בעשור האחרון גדל מספר ההמצאות הייחודיות שיצאו ממרכזי המו"פ הזרים הממוקמים בישראל ב-144%: מ-409 המצאות בשנת 2000 לכ-1000 המצאות ייחודיות בשנת 2011. ההמצאות הייחודיות של מרכזי המו"פ הזרים היוו בשנת 2011 כ-27% מתוך כלל ההמצאות הייחודיות של ממצאים ישראלים וכ-61% מסך כל ההמצאות הייחודיות בבעלות זרה.

מהדו"ח עולה כי ישראל שומרת על מיקומה היחסי הגבוה בתחום טכנולוגיות המידע והתקשורת ובתחום טכנולוגיה רפואית, אך ממוקמת נמוך יחסית בתחומי האנרגיה המתחדשת. בתגובה לממצא זה אמר שר המדע, הטכנולוגיה והחלל יעקב פרי כי "המשרד זיהה את תחום האנרגיה המתחדשת כתחום בעל חשיבות לאומית עליונה והחל במתן מענקי מחקר במטרה לקדם ולדחוף את התחום כולו קדימה, ובכלל זה מציע המשרד פרס של כמיליון דולר למחקר פורץ דרך בתחום".

המחקר נערך על ידי **ד"ר דפנה גץ**, **ד"ר ערן לק ואמיר חפץ ממוסד שמואל נאמן**, לדברי **ד"ר דפנה גץ ממוסד שמואל נאמן**, שעמדה בראש המחקר: "קיימת זליגה הולכת וגוברת של ידע, קניין רוחני וטכנולוגיה ישראלית לטובת חברות זרות, המתבטאת בעלייה משמעותית במהלך השנים במספר ההמצאות הייחודיות של מרכזי המו"פ הזרים בישראל ובנתח שהמצאות אלו מהוות מתוך סך כל הפעילות ההמצאתית הישראלית. לנוכחות מרכזי המו"פ הזרים והחברות הרב לאומיות בישראל היבטים חיוביים רבים אך הממצאים צריכים לעודד דיון מעמיק לגבי מדיניות המו"פ ולגבי שמירת הקניין הרוחני הישראלי".

שני מדדים עיקריים שימשו במחקר לתיאור ולניתוח מאפייני הפעילות בתחום ההמצאות – בקשות PCT בשלב בינלאומי – מסלול בו מגיש הבקשה מקבל הגנה ראשונית על הפטנט – ו"המצאות ייחודיות" – המודד את מספר הפטנטים שהם ייחודיים ומקוריים לישראל – כממצאים כבעלים על הפטנט – ללא קשר למדינה או למסלול שבהם הוגשו הבקשות לפטנטים. מדד זה נבנה על סמך מידע ממשפחות פטנטים ומיועד להתגבר על הטיות הנגרמות מספירה כפולה של בקשה לפטנט בגין המצאה אחת כתוצאה מהגשתה במשרדי פטנטים שונים בעולם.

ממצאים נוספים העולים מהמחקר:

- בשנת 2010 מוקמה ישראל במקום התשיעי בין מדינות ה-OECD (17- הגשות ל-100,000 נפש) בבקשות PCT של מגישים (הפטנט בבעלות של גורם מישראל) ביחס לגודל האוכלוסייה. ירידה של ארבעה מקומות בדירוג ביחס לנתוני 2007.
- הנתונים מראים כי לישראל יתרון יחסי משמעותי על פני מדינות ה-OECD האחרות בתחום הטכנולוגיה הרפואית בו היא מדורגת שניה אחרי אירלנד, ובתחום ה-ICT בו היא מדורגת רביעית אחרי פינלנד, קוריאה ויפן.
- בשנת 2011 הוגשו בעולם כ-5,030 המצאות ייחודיות לפטנט על ידי ממצאים ישראלים וכ-4,540 המצאות ייחודיות על ידי מגישים ישראלים. קיימת מגמה ברורה של גידול אבסולוטי ויחסי במספר ההמצאות הייחודיות של ממצאים ושל בעלים ישראלים לאורך השנים.
- בין השנים 2008 ל-2011 היווה הסקטור העסקי כ-58%-59% מכלל ההמצאות הייחודיות; סקטור המגישים הפרטיים (ממצאים המגישים את הפטנט על שמם) היווה 26%-30%; סקטור האוניברסיטאות כ-10%-12% מהן; ושני הסקטורים הנותרים – ממשלה ובתי חולים היווה 2%-3% מכלל ההמצאות הייחודיות.
- חברת טבע מובילה במספר ההמצאות הייחודיות בקרב המגישים הישראליים. בין עשרת המגישים המובילים נמצאות חמש אוניברסיטאות מחקר – הטכניון, האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת תל אביב, מכון ויצמן ואוניברסיטת בן גוריון.
- בחינה של התפלגות ההמצאות הייחודיות שהוגשו על ידי חברות מהמגזר העסקי לפי עוצמה טכנולוגית מראה כי כמעט שני שלישים מההמצאות הייחודיות שייכות לענפי הטכנולוגיה העלית ומעט יותר מרבע שייכות לענפי הטכנולוגיה המעורבת-עילית. ענפי הטכנולוגיה המעורבת-מסורתית והטכנולוגיה המסורתית מהווים רק כעשירית מכלל ההמצאות הייחודיות.
- בעשור האחרון גדל מספר ההמצאות הייחודיות של מרכזי המו"פ הזרים בישראל ב-144%: מ-409 המצאות בשנת 2000 לכ-1000 המצאות ייחודיות בשנת 2011.
- שלושה מרכזי המו"פ זרים נמצאים בראש טבלת הפעילות ההמצאתית – IBM, Sandisk, ו-Intel ומובילים בהפרש ניכר על פני מרכזי המו"פ האחרים. בין השנים 2006 ל-2010 הגישו שלוש חברות אלו לפחות 1178 בקשות ייחודיות לפטנט, המהוות כ-39% מסך כל ההמצאות הייחודיות של מרכזי המו"פ הזרים בתקופה זו.

- ההמצאות הייחודיות של מרכזי המו"פ הזרים היוו בשנת 2011 כ-27% מתוך סך כל ההמצאות הייחודיות, אלו השייכות לסקטור עסקי, של ממצאים ישראלים, וכ-61% מתוך סך כל ההמצאות הייחודיות (סקטור עסקי, לפחות ממצאי ישראלי אחד) בבעלות זרה.
- בין השנים 1990 ל-2010, הועברו לפחות 1,361 המצאות ייחודיות מחזקת חברות ישראליות לחזקת חברות רב לאומיות כתוצאה מרכישה או מיזוג עם חברות ישראליות. המצאות ייחודיות אלו מהוות כ-13.4% מסך כל הפורטפוליו של מרכזי המו"פ הזרים.
- יו"ר המועצה הלאומית למו"פ במשרד המדע, פרופ' אלוף (במיל') יצחק בן-ישראל סיכם את הדו"ח ואמר: "הסקר מצביע על ההשפעה הגדלה של הגלובליזציה על הכלכלה הישראלית. מצד אחד רבות מההמצאות נעשות על ידי ישראלים בעידוד ובהשקעה של מרכזי המו"פ הבין-לאומיים בישראל, אך מצד שני הרווחים מהידע שפותח בישראל נשארים בידיהם של חברות זרות".